

Reglering av älgbestånden

Tidsåtgång: 30–45 min

För vem: gymnasiet (i lättare version också högstadiet)

Var: (data)klassen

När: året runt

Material: dator (eller surfplatta)

Del i Vildmarkspasset: viltvård

Inlärningsmål: man stiftar bekantskap med viltinventering och faktorer som påverkar populationens storlek samt lär sig hur beslut med anknytning till vilthushållningen fattas. Man studerar också älgens ekologi.

ANVISNINGAR

I uppgiften används tjänsten RiistaWeb, som upprätthålls av Finlands viltcentral, jaktvårdsföreningarna och Luke. Där finns statistikuppgifter om viltbestånden i Finland och förändringar i bestånden samt faktorer som förklarar de årliga förändringarna. Innan uppgiften delas ut kan man tillsammans med eleverna gå igenom de bakgrundsfakta som presenteras nedan om älgens ekologi, jakt och älgjaktens betydelse för de berörda (andra djur i skogen, jägare, bilister, markägare m.m.). Man kan be eleverna skriva ett litet referat eller en rapport, där de svarar på de frågor som ställts.

BAKGRUNDSFAKTA

Älgbestånden kan regleras kraftigt med hjälp av jakt. Årligen fälls mellan 58 000 och 85 000 älgar. Av alla älgar som dör i Finland är det endast cirka tre procent som dör en naturlig död, det vill säga blir uppätta av rovdjur eller insjuknar. Största delen dör till följd av jakt eller i krockar. Finlands nuvarande älgbestånds storlek är en kompromiss, där man beaktar såväl bevarandet av naturens mångfald som jordbruks-, skogsbruks-, trafik- och jaktpolitiken. Älgpopulationens storlek kan också påverkas av näringstillgången och konkurrensen. Älgen äter samma växter som vitsvanshjorten och rådjuret. Lokalt kan även rovdjur, såsom björn och varg, påverka antalet älgar. Stora rovdjur i ett älg-hushållningsområde kan beaktas i regleringen av älgbeståndet, antingen genom att bevilja färre älglicenser eller genom att minska antalet stora rovdjur.

Jaktbeteendet på senare år har lett till att könsfördelningen i älgbestånden har förvrängts. Det skjuts flera älgdjurar exempelvis på grund av att älgkor med kalvar enligt lagen inte får skjutas. Älgkorna kan i vissa områden vara upp till dubbelt så många som tjurarna. Det här förorsakar problem med fortplantningsbeteendet: älgkons brunst störs eller mattas av om det inte finns tillräckligt många älgdjurar i området. När det finns för få älgdjurar i förhållande till älgkorna försenas befruktningen, kalvarna blir små och antalet kalvar blir överlag mindre. Man kan också fundera på vilka lösningar det kan finnas på det här problemet. (T.ex. förflytta jaktrycket till kalvarna; inte skjuta gamla, fortplantningsdugliga älgdjurar, som känns igen på sina imponerande hornkronor.)

Älgbestånden undersöks av Luke i samarbete med Finlands viltcentral. Jaktföreningarna deltar som frivilliga i arbetet med att inventera älgar (och annat vilt).

SVAR på fråga 4. f.

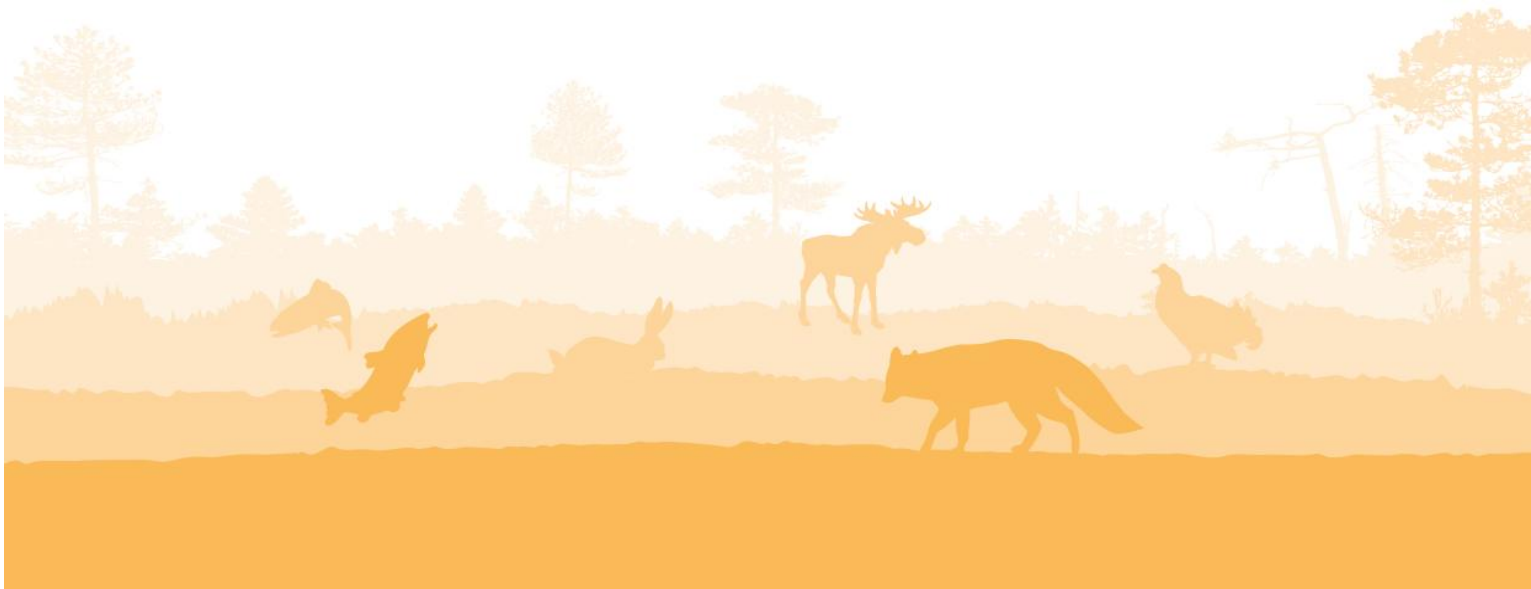
Enligt statistiken för kvarstående stam finns det till antalet flest älgar i Lappland. På resultatet inverkar särskilt det att området är större än något annat landskap (täcker nästan halva Finlands areal!). Det är klokare att använda den information som förekomstindex ger.

Älgbeståndets storlek enligt förekomstindex påverkas av områdets "jaktpolitik" (hur många älglicenser som beviljas och hur stor del av licenserna som används) och i vilken mån det finns lämpliga habitat för älgar i området. Målet är att det i en stor del av Finland ska finnas cirka 2–4 individer/1 000 ha. I Lappland är målet 0,5–2 älgar/1 000 ha.

LÄNKTIPS

Naturresursinstitutet (tidigare Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet). www.luke.fi

Finlands viltcentral <http://riista.fi/sv/>

ANVISNINGAR FÖR UPPGIFTEN REGLERING AV ÄLGBESTÅNDEN

Svar på frågorna i uppgiften hittar du i tjänsten RiistaWeb, som upprätthålls av Finlands viltcentral, jaktvårdsföreningarna och Luke, samt på Finlands viltcentrals webbplats.

1. Öppna <https://riistaweb.riista.fi/?lang=se> och välj fliken "Viltuppgifter" i övre kanten.
2. Studera situationen i ditt landskap för det djur du önskar. Du kan välja område antingen i menyn "Välj område" eller genom att klicka på rätt plats på kartan. Välj sedan vilket djur du vill granska närmare i menyn "Art" och vilka uppgifter du vill se i menyn "Information". Klicka på "Sök" för att få fram uppgifterna. Du kan granska materialet som statistikfigurer genom att välja till exempel "Histogram" och klicka på "Visa grafik". Du kan också välja vilken tidsperiod du vill granska i punkten "Tid". Det finns inte uppgifter om alla djur för alla områden.
3. Lär dig mera om vårt lands ekonomiskt mest betydelsefulla vilt, älgen:
<http://riista.fi/sv/game/alg/> och www.metsastajaliitto.fi (på finska) → metsästys → riistaeläimet → hirvieläimet → hirvi
 - a. Vilka är älgens viktigaste näringskällor?
 - b. Vilken/vilka faktorer beskattar älgbestånden?
 - c. Vilka skador kan älgen förorsaka?
4. Studera älgpopulationens storlek i ditt landskap. Om ingen information finns om just ditt landskap kan du välja det närmaste landskapet med tillgängliga uppgifter. Svara på följande frågor:
 - a. Hur många jaktlicenser för älg har beviljats (enligt den nyaste informationen)?
 - b. Vilken är nyttjandegraden (%)?
 - c. Hur många älgar finns det efter jakten (= kvarstående stam) enligt den nyaste informationen i det landskap som du studerar?
 - d. Kontrollera vilken kommun som har det största älgbeståndet (TIPS: genom att välja "Histogram" i nedre kanten av tabellen för "kvarstående stam" och sedan klicka på "Visa grafik" → diagrammet som visas är lättare att tolka än tabellen).
 - e. När man jagar försöker man iakttä principerna för hållbar jakt och beskatta beståndet endast så mycket att populationerna hålls livskraftiga. Tycker du att älgjakten är på en hållbar nivå i det område som du studerar? Du kan dra slutsatser genom att studera älgpopulationens utveckling exempelvis under de senaste tio åren.
 - f. Studera till slut älgbeståndet i hela landet. Vilket av de tillgängliga materialen är det klokast att använda till att studera saken och varför? Var i Finland är älgbeståndet störst? Vilka faktorer kan inverka på det?

